

ผลงานรายบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
และการสร้างบรรยากาศการหารือที่สร้างสรรค์ใน
กระบวนการเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรีของไทย

จัดทำโดย นายจิรต์ อิศรางกูร ณ อยุธยา
รหัส 9952

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 99
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
ประจำปี 2567
ลิขสิทธิ์ของสำนักงาน ก.พ.

ผลงานรายบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
และการสร้างบรรยากาศการหารือที่สร้างสรรค์ใน
กระบวนการเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรีของไทย

จัดทำโดย นายจิรภัฏ อิศรางกูร ณ อยุธยา
รหัส 9952

หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 99
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
ประจำปี 2567

รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

สำนักงาน ก.พ.

เอกสารผลงานรายบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหาร
ระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม ของสำนักงาน ก.พ.

สุชาดา ไทยบรรเทา
อาจารย์ที่ปรึกษา

บรรจงจิตต์ อังศุสิงห์
อาจารย์ที่ปรึกษา

จุฬา สุขมานพ
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศมีภารกิจสำคัญในการเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรี (FTA) ซึ่งถือเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างศักยภาพและยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันของไทย ให้สอดคล้องกับบริบทการค้าโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ลดต้นทุน และสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในการประกอบธุรกิจ ขยายโอกาสทางการค้าการลงทุน และเชื่อมโยงธุรกิจไทยเข้ากับห่วงโซ่มูลค่าโลก ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนระดับชาติในทุกระดับ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ฉบับที่ 2 เรื่องการต่างประเทศ และฉบับที่ 8 เรื่องผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ยุคใหม่ รวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ในหมวดหมู่ที่ 5 เรื่องไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค

ทั้งนี้ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศได้กำหนดวิสัยทัศน์การทำงานในอีก 5 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2565-2570) โดยตั้งเป้าที่จะผลักดันการเจรจา FTA กับประเทศคู่ค้า ให้ครอบคลุมร้อยละ 80 ของสัดส่วนการค้าไทยกับโลก จากปัจจุบัน ที่ครอบคลุมเพียงร้อยละ 61 และได้กำหนดกลยุทธ์การดำเนินการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) สรุปการเจรจา FTA ของไทยที่ดำเนินการอยู่ (2) ยกระดับการเจรจา FTA ที่มีอยู่ (3) เปิดเจรจา FTA กับประเทศคู่ค้าใหม่ (4) เสริมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจเพื่อแก้ปัญหาและอำนวยความสะดวกทางการค้าของไทยกับประเทศคู่เจรจา (5) ผลักดันความตกลงที่ยังไม่มีผลบังคับใช้ให้มีผลบังคับใช้ทุกประเทศโดยเร็ว และ (6) เตรียมพร้อมเจรจาประเด็นใหม่ ควบคู่ไปกับการดำเนินการตามพันธกิจของกรมฯ อีกสองด้าน ได้แก่ การเสริมสร้างและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ และมุ่งประสิทธิผลในการบริหารจัดการองค์การโดยให้สอดคล้องกับวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

อย่างไรก็ดี อุปสรรคสำคัญในการผลักดันการจัดทำ FTA เพิ่มเติม คือ การขาดการสนับสนุน หรือในบางกรณี การต่อต้านจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาคเกษตร และภาคประชาสังคม สืบเนื่องจากความกังวลต่อผลกระทบจากประเด็นการค้าสมัยใหม่ เช่น การยกระดับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับยาและพันธุพืชใหม่ และการเปิดตลาดสินค้า บริการ และการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ นอกจากนี้ ในการหารือร่วมกันที่ผ่านมา ยังขาดบรรยากาศการหารือที่สร้างสรรค์ ซึ่งเป็นข้อจำกัดหลักต่อการสร้างความเข้าใจและมุมมองร่วมกันระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต่อแต่ละประเด็นในการเจรจา รวมถึงจากประชาชนที่มีความอ่อนไหวสูงต่อข้อมูลเชิงลบที่ถูกเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมต่าง ๆ ซึ่งอาจถูกขยายผลเป็นข้อกังวลสาธารณะ และประเด็นทางการเมืองได้

ผู้ศึกษาได้ยกรณีการต่อต้านการเริ่มเจรจาเพื่อเข้าร่วมความตกลงแบบครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (CPTPP) จากภาคส่วนต่าง ๆ เป็นกรณีศึกษา ที่จนถึงปัจจุบัน ไทยยังไม่สามารถเริ่มการเจรจาได้ และมีข้อเสนอแนวทางดำเนินการของกรมเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะสำหรับการเจรจา FTA ยุคใหม่ที่มีมาตรฐานสูง ดังนี้

(1) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในช่วงก่อนการเจรจา-ระหว่างการเจรจา-หลังสรุปการเจรจา ซึ่งเป็นแนวทางที่กรมดำเนินการในปัจจุบัน และมีขั้นตอนที่เกินกว่าที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดไว้ เพื่อสร้างการยอมรับจากภาคส่วนต่าง ๆ ในเรื่องความโปร่งใสในการดำเนินการด้านการเจรจาจัดทำ FTA ของกรม ทั้งนี้ กรมควรพิจารณาประกาศและเผยแพร่แนวทางการดำเนินขั้นตอนดังกล่าวผ่านเว็บไซต์ หรือสื่อสังคมของกรม ซึ่งจะช่วยให้แนวทางดังกล่าวอยู่ในสถานะกึ่งบังคับที่กรมต้องปฏิบัติตาม มิฉะนั้นอาจถูกทวงถามจากสาธารณะได้ ตลอดจนอาจพิจารณายกระดับ โดยออกเป็นประกาศกรม เพื่อกำหนดให้เป็นแนวทางที่เป็นทางการที่ชัดเจนที่ส่วนงานต่าง ๆ ภายในกรมต้องปฏิบัติตาม

(2) การเพิ่มทักษะที่สำคัญในการสร้างบรรยากาศการหารือที่สร้างสรรค์ โดยการมอบนโยบายให้ข้าราชการตระหนักถึงความสำคัญและประยุกต์ใช้ทักษะ soft skills เช่น ทักษะในการสื่อสารข้อมูล ที่ถูกต้อง เข้าใจง่ายและชัดเจน ทักษะในการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะความพร้อมที่จะรับฟังมุมมองและความคิดเห็นที่หลากหลายจากผู้อื่น ทักษะในการพูด ฟัง และเรียนรู้จากคำวิจารณ์ของคนอื่น และทักษะการเจรจาต่อรอง โดยเฉพาะความสามารถในการแก้ไขปัญหาได้โดยสันติวิธี เป็นแนวทางการหารือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ เห็นควรจัดฝึกอบรมทักษะดังกล่าว และเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ (hard skills) ให้กับข้าราชการของกรม และผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถสร้างบรรยากาศการหารือที่สร้างสรรค์ระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งให้เกิดการทำงานที่เป็นบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐ ทั้งในด้านการเจรจา และการสื่อสารโน้มน้าวภาคส่วนอื่น ๆ ได้ ตลอดจนการจัดกิจกรรมในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์จากพี่สู่น้อง และการส่งเสริมการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงโดยสนับสนุนการเข้าร่วมของข้าราชการทุกระดับในการหารือกับภาคส่วนต่าง ๆ

(3) การประชาสัมพันธ์สร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเจรจา FTA ให้กับประชาชน โดยการกำหนดแนวทางการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการดึงดูดความสนใจ และสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนทั่วไปได้ มีความสมดุลทั้งด้านประโยชน์ และผลกระทบในแต่ละประเด็น ตลอดจนแนวทางในการใช้ประโยชน์ การปรับตัว และการเยียวยาผลกระทบดังกล่าว นอกจากนี้ เห็นควรจัดฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะการเขียนสื่อประชาสัมพันธ์ให้กับข้าราชการในทุกส่วนงาน รวมทั้งการมอบหมายส่วนงานเฉพาะให้รับผิดชอบเรื่องการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ที่ควรได้รับการเสริมสร้างทักษะด้านการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์เชิงลึกอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการจัดกิจกรรมในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การจัดหลักสูตรเกี่ยวกับ FTA ที่เปิดให้กับผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าร่วม เพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเหตุผลและความจำเป็น สำคัญ ประโยชน์ และผลกระทบจากการเจรจาจัดทำ FTA ต่าง ๆ ต่อเศรษฐกิจของไทย

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study: IS) เรื่องการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และการสร้างบรรยากาศการหารือที่สร้างสรรค์ในกระบวนการเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรีของไทย จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม (นบส.1) รุ่นที่ 99 โดยผู้ศึกษาต้องขอขอบพระคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้ช่วยสนับสนุนข้อมูล และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ รวมถึงสนับสนุนการดำเนินงานในตลอดช่วงระยะเวลาที่ผู้ศึกษาเข้ารับการฝึกอบรม จึงส่งผลให้การจัดทำรายงานการศึกษานี้สำเร็จลุล่วงได้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์สุชาติ ไทยบรรเทา อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำปรึกษา ความรู้ คำแนะนำแนวทางการศึกษา การแก้ไข และการพัฒนารายงานการศึกษานี้เป็นประโยชน์ ตลอดช่วงระยะเวลาการจัดทำ นอกจากนี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณอาจารย์บรรจงจิตต์ อังศุสิงห์ และอาจารย์จุฬา สุขมานพ ที่ได้ร่วมเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติม ทำให้รายงานการศึกษานี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณวิทยากรทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ตลอดการอบรมหลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม (นบส.1) รุ่นที่ 99 และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน ที่ได้ให้ความดูแลเอาใจใส่ผู้เข้ารับการอบรมด้วยดีตลอดระยะเวลาการฝึกอบรม

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณท่านอธิบดีโชติมา เอี่ยมสวัสดิกุล อธิบดีกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ที่ได้ให้โอกาสในการเข้ารับการฝึกอบรมครั้งนี้ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ที่ได้สนับสนุนข้อมูลยุทธศาสตร์ แผนงาน และวิสัยทัศน์ของกรมฯ และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ประกอบการศึกษา สุดท้ายนี้ ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานเพื่อผลักดันการเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรีของไทย ที่กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ให้เกิดความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมต่อไป

นายจิรภัฏ อิศรางกูร ณ อยุธยา

1 พฤษภาคม 2567

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญแผนภาพ	ฅ
1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	1
1.1 การวิเคราะห์บริบทและทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการ	1
1.2 ตำแหน่งรองอธิบดีที่เป็นเป้าหมาย	3
1.3 กำหนดวิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	8
2. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ	9
2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา	9
2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย	16
2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ	30
3. แผนพัฒนาตนเอง	32
3.1 การวิเคราะห์ตนเอง	32
3.2 การวางแผนพัฒนาตนเอง	33
3.3 ผลการพัฒนาตนเอง	34
บรรณานุกรม	
ประวัติผู้เขียนรายงานการศึกษาส่วนบุคคล	

สารบัญตาราง (ถ้ามี)

ตารางที่ 1	ข้อมูลเปรียบเทียบจำนวน FTA และสัดส่วนการค้ารวม การส่งออก การนำเข้า ของประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศคู่ FTA	10
ตารางที่ 2	ขั้นตอนการดำเนินงานตามมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550	18

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ 1	กระบวนการเจรจาการค้าเสรีของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ	24
-------------	--	----

1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย

(ข้อมูลส่วนบุคคลไม่เผยแพร่)

2. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา

2.1.1 ปัญหาและความท้าทาย

FTA เป็นเครื่องมือสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ภายใต้ความไม่แน่นอนและความเสี่ยงจากสถานการณ์ต่าง ๆ ในโลกปัจจุบัน

ด้วยเศรษฐกิจของประเทศไทยพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศค่อนข้างมาก โดยในปี 2566 การค้าระหว่างประเทศของไทยมีมูลค่าคิดเป็นร้อยละ 111.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)³ การส่งเสริมการส่งออกเพื่อสร้างรายได้เข้าประเทศ รวมทั้งการนำเข้า โดยเฉพาะวัตถุดิบและสินค้าทุนเพื่อใช้ในการผลิตภายในประเทศหรือเพื่อส่งออกจึงมีความสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย

การเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement: FTA) ถือเป็นเครื่องมือสำคัญหนึ่งที่จะช่วยผลักดันภาคการค้าระหว่างประเทศ และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของไทย ผ่านการลดหรือยกเลิกอุปสรรคทางภาษีศุลกากรและที่มิใช่ภาษี รวมทั้งการปรับปรุงกฎระเบียบที่จะอำนวยความสะดวกทางการค้า ตลอดจนจะช่วยเชื่อมโยงห่วงโซ่การผลิตระหว่างประเทศภาคีใน FTA ดังกล่าว นอกจากนี้ ยังเป็นการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และเป็นช่องทางในการเจรจาแก้ไขปัญหาและอุปสรรคทางการค้าระหว่างกัน

ปัจจุบันไทยมี FTA ที่มีผลบังคับใช้แล้วทั้งหมด 14 ฉบับ ครอบคลุม 18 ประเทศ มีมูลค่าการค้าประมาณร้อยละ 60 ของมูลค่าการค้ารวมทั้งหมดของไทย แบ่งเป็นแบบทวิภาคี 7 ฉบับ ได้แก่ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น อินเดีย เปรู ชิลี (ฉบับล่าสุด คือ ศรีลังกา ซึ่งรัฐสภาได้มีมติเห็นชอบแล้วเมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2567 โดยรอการให้สัตยาบันจากฝ่ายศรีลังกา ก่อนที่ความตกลงจะมีผลบังคับใช้) และระดับภูมิภาค 8 ฉบับ ได้แก่ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) อาเซียน-จีน อาเซียน-ญี่ปุ่น อาเซียน-เกาหลีใต้ อาเซียน-ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อาเซียน-อินเดีย อาเซียน-ฮ่องกง และความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (RCEP)

อย่างไรก็ดี เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอาเซียนอื่น เช่น เวียดนาม และอินโดนีเซีย ไทยอาจอยู่ในสถานะเสียเปรียบในการแข่งขันกับประเทศดังกล่าว ทั้งในเรื่องจำนวนประเทศคู่ภาคี FTA และสัดส่วนการค้าภายใต้ FTA ดังกล่าว โดยปัจจุบัน *เวียดนาม* มี FTA 16 ฉบับ ครอบคลุมการค้าร้อยละ 71.4 กับ 54 ประเทศ ซึ่งรวมถึงกับประเทศคู่ค้าสำคัญที่ไทยยังไม่มี FTA ด้วย เช่น สหภาพยุโรป สหราชอาณาจักร และสหภาพเศรษฐกิจยูเรเชีย (ประกอบด้วยรัสเซีย คาซัคสถาน เบลารุส อาร์เมเนีย และคีร์กีซสถาน) รวมถึงแคนาดา และเม็กซิโก (ภายใต้ความตกลงแบบครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก CPTPP) และ *อินโดนีเซีย* มี FTA 14 ฉบับ ครอบคลุมการค้าร้อยละ 69.8 กับ 22 ประเทศ ซึ่งรวมถึงสมาคมการค้าเสรี

³ ในปี 2566 GDP ของไทยมีมูลค่าประมาณ 17.9 ล้านล้านบาท โดยการส่งออกรวมมีมูลค่า 9.9 ล้านล้านบาท และการนำเข้ามูลค่า 10.08 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 55.3 และ 56.3 ของมูลค่า GDP รวม ตามลำดับ

แห่งยุโรป (EFTA) (ประกอบด้วยสวิตเซอร์แลนด์ นอร์เวย์ ไอซ์แลนด์ และลิกเตนสไตน์) และสหรัฐอเมริกา เอมิเรตส์ ที่ไทยยังไม่มี FTA ด้วย และอยู่ระหว่างการเจรจา FTA กับสหภาพยุโรป โดยทั้งสองฝ่ายตั้งเป้าหมายการสรุปผลการเจรจาภายในปี 2567

ตารางที่ 1 ข้อมูลเปรียบเทียบจำนวน FTA และสัดส่วนการค้ารวม การส่งออก การนำเข้าของประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศคู่ FTA

ประเทศ	จำนวน FTA ⁴	จำนวนประเทศคู่ FTA	สัดส่วนการค้ากับประเทศคู่ FTA ต่อการค้ากับโลก (%)	สัดส่วนการส่งออกไปประเทศคู่ FTA ต่อการส่งออกไปโลก (%)	สัดส่วนการนำเข้าจากประเทศคู่ FTA ต่อการนำเข้าจากโลก (%)
สิงคโปร์	27	64	87.9	90.6	84.6
เวียดนาม	16	54	72.1	64.3	80.4
อินโดนีเซีย	16	24	71.7	71.2	72.3
มาเลเซีย	16	21	67.3	69.6	64.6
ไทย*	14	18	60.6	58.8	62.4
บรูไน	11	20	79.3	93.6	58.5
ฟิลิปปินส์	10	20	70.8	64.2	74.4
กัมพูชา	11	17	61.8	30.8	89.4
สปป.ลาว	10	18	86.0	90.8	81.8
เมียนมา	8	16	81.8	70.2	92.3

ที่มา : กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ จากกระแสการเปลี่ยนแปลงระดับโลกในศตวรรษที่ผ่านมา เช่น การปฏิวัติทางเทคโนโลยีและดิจิทัล ซึ่งอาจก่อให้เกิดการทดแทนแรงงานทักษะต่ำ และกระทบความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจที่ไม่สามารถปรับตัวได้ ความมุ่งมั่นของนานาชาติในการลดก๊าซเรือนกระจกและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่ทำให้การออกมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการค้ามีจำนวนเพิ่มขึ้นมาก โดยเฉพาะจากประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งส่งผลให้ต้นทุนของผู้ประกอบการไทยสูงขึ้น ภาวะวิกฤตโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจการค้าของโลกอย่างกว้างขวาง และทำให้หลายประเทศตระหนักถึงปัญหาจากความเชื่อมโยงที่ซับซ้อนของห่วงโซ่การผลิตของโลก และหันมาส่งเสริมความเข้มแข็งของการผลิตสินค้าจำเป็น

⁴ ข้อมูลความตกลงการค้าเสรี ณ วันที่ 20 มี.ค. 2567

ภายในประเทศ เช่น เวชภัณฑ์ยาและอุปกรณ์ทางการแพทย์ และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะเซมิคอนดักเตอร์ ซึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ หรืออย่างน้อยลดการพึ่งพาการนำเข้าชิ้นส่วนในห่วงโซ่การผลิตสินค้าจากประเทศพันธมิตรให้เหลือน้อยราย กอปรกับ**ความขัดแย้งของชาติมหาอำนาจ**ต่าง ๆ เช่น ระหว่างสหรัฐ-จีน และระหว่างรัสเซีย-ยูเครน ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกเพิ่มเติม หรืออย่างน้อยทำให้การฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกจากวิกฤตโควิด-19 ได้ช้าลง

ดังนั้น เพื่อรับมือกับความเสี่ยงหรือความไม่แน่นอนจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกข้างต้น รวมถึงเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางการค้า และโอกาสในการเข้าสู่ห่วงโซ่การผลิตที่สำคัญของโลก พร้อมทั้งช่วยดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ และการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย **การเจรจาจัดทำ FTA จึงเป็นยุทธศาสตร์และเครื่องมือที่สำคัญของไทย** โดยเฉพาะการเจรจาจัดทำ FTA ฉบับใหม่ กับประเทศคู่ค้าสำคัญ เช่น สหภาพยุโรป ซึ่งเป็นประเทศคู่ค้าอันดับ 4 (ไม่นับรวมอาเซียน) มีมูลค่าการค้าประมาณร้อยละ 7 ของการค้ารวมของไทย และนักลงทุนอันดับ 2 ของไทย และการเข้าร่วมความตกลง CPTPP ที่มีภาคี 12 ประเทศ ประกอบด้วย ออสเตรเลีย บรูไน แคนาดา ซิลิ ญีปุ่น มาเลเซีย เม็กซิโก นิวซีแลนด์ เปรู สิงคโปร์ เวียดนาม และสหราชอาณาจักร ซึ่งมี GDP รวมกันกว่าร้อยละ 15 ของ GDP โลก

อย่างไรก็ดี การเจรจาจัดทำ FTA กับสหภาพยุโรป หรือการเข้าร่วมความตกลง CPTPP จะมีมาตรฐานสูงกว่า FTA ทั้ง 14 ฉบับที่ไทยมีอยู่ ทั้งในเชิงลึกและเชิงกว้าง โดย**ในเชิงลึก** ความตกลงจะมีข้อผูกพันในประเด็นดั้งเดิม เช่น การเปิดตลาดสินค้า บริการ และการลงทุนในระดับสูง ครอบคลุมการลด/ยกเลิกภาษี และข้อจำกัดต่อการลงทุนเกือบทุกรายการสินค้าและสาขาบริการ และการมีกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น ทรัพย์สินทางปัญญา และมาตรการเยียวยาทางการค้า มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและกฎระเบียบทางเทคนิคทางการค้า (การกำหนดมาตรฐานและการตรวจสอบรับรองสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม) ที่เข้มข้นกว่า หรือต่อยอดจากข้อตกลงที่ไทยเคยมีภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) และ FTA ที่ผ่านมา และใน**เชิงกว้าง** โดยความตกลงจะรวมประเด็นใหม่ ๆ เช่น การเปิดตลาดการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ การค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน (สิ่งแวดล้อมและแรงงาน) และรัฐวิสาหกิจ ซึ่งไทยยังไม่เคยมีข้อผูกพันในเรื่องนี้ในความตกลงใดมาก่อน

ทั้งนี้ เนื่องด้วยประเด็นข้างต้น มิได้มีผลต่อเฉพาะเรื่องการลดยกเลิกมาตรการที่เป็นอุปสรรคการเข้าสู่ตลาดสินค้าและบริการ แต่จะรวมถึงกฎระเบียบที่จะส่งเสริมการอำนวยความสะดวกทางการค้า (เช่น พิธีการศุลกากร และการกำหนดมาตรฐานและกระบวนการตรวจสอบรับรองสินค้า) การปกป้องผลประโยชน์ (เช่น การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา) และสร้างสภาพแวดล้อมการแข่งขันที่เป็นธรรมให้กับภาคธุรกิจของประเทศคู่ภาคี (เช่น นโยบายการแข่งขัน และรัฐวิสาหกิจ) ซึ่งอาจเป็นผลให้เกิดการปรับแก้กฎระเบียบ และแนวทางปฏิบัติของไทยในเรื่องต่าง ๆ และอาจส่งผลกระทบต่อภาคส่วนต่าง ๆ มากกว่าภาคธุรกิจของไทยเท่านั้น ดังนั้น การดำเนินการของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ สำหรับการเตรียมการเข้าร่วมความตกลง CPTPP และการเริ่มการเจรจา FTA กับสหภาพยุโรปที่ผ่านมา จึงได้รับความสนใจภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะ

ภาคประชาสังคม และกลุ่มเกษตรกร ซึ่งได้มีข้อเรียกร้องในเรื่องความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการให้ความเห็นตลอดกระบวนการเจรจา เพื่อป้องกันการผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยเฉพาะต่อระบบ สาธารณสุข และภาคเกษตรของไทย

2.1.2 สภาพของปัญหาที่ผ่านมาและแนวโน้มของปัญหาในอนาคต

กระทรวงพาณิชย์ชะลอการเสนอ ครม. พิจารณาเรื่องการเข้าร่วมความตกลง CPTPP เนื่องจากภาคส่วนในสังคมยังมีความเห็นไม่ตรงกัน ในทุกครั้งที่มีการแสวงหาว่ารัฐบาลเตรียมพิจารณาเรื่องนี้ จะปลุกกระแสต่อต้านจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่ขยายผลไปสู่ข้อกังวลสาธารณะ

เนื่องด้วยการเจรจาจัดทำ FTA ใหม่ ๆ มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทย กอปรกับการ สนับสนุน/เชิญชวนให้ไทยเข้าร่วมความตกลง CPTPP จากประเทศสมาชิกอื่น เช่น ญี่ปุ่น และนิวซีแลนด์ ซึ่งเป็นคู่ค้าและนักลงทุนสำคัญของไทย เมื่อปี 2561 กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศได้ เริ่มดำเนินการที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมการสำหรับการเสนอระดับนโยบายพิจารณาการเข้าร่วมความตกลง ดังกล่าว เช่น การจ้างศึกษาประโยชน์และผลกระทบ การรับฟังความเห็นภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และการจัดทำ กรอบการเจรจา อย่างไรก็ตาม ในช่วงก่อนการเสนอคณะรัฐมนตรี (ครม.) พิจารณาเรื่องนี้ เมื่อเดือนเมษายน 2563 ได้มีกระแสต่อต้านจากภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคประชาสังคม ที่มีข้อห่วงกังวลต่อผลกระทบที่อาจ เกิดขึ้นต่อระบบสุขภาพ และภาคเกษตรของไทย และได้รณรงค์ผ่านสื่อสังคมและสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ขยายผล เป็นกระแสต่อต้านการเข้าร่วมความตกลง CPTPP ของไทยในวงกว้าง ซึ่งเป็นผลให้กระทรวงพาณิชย์ตัดสินใจ ถอนการเสนอเรื่องนี้ต่อ ครม. ทั้งนี้ จนถึงปัจจุบัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยยังคงอยู่ระหว่างการหารือ ร่วมกัน โดยที่การสร้าง ความเข้าใจและการยอมรับร่วมระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ยังเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการ เสนอ ครม. พิจารณาในเรื่องนี้ต่อไป

ลำดับพัฒนาการที่สำคัญในการดำเนินการเสนอระดับนโยบายพิจารณาการเข้าร่วม CPTPP ดังนี้

- เมื่อปี 2561 กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ได้เริ่มหารือภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มอบหน่วยงานวิจัยภายนอกศึกษา (เผยแพร่บนเว็บไซต์กรมฯ เมื่อกันยายน 2562) จัดสัมมนารับฟัง ความเห็นทั่วทุกภูมิภาคในช่วงครึ่งหลังปี 2561 และตั้งคณะทำงานพิจารณาเรื่อง CPTPP ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงพาณิชย์เป็นประธาน และมีหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกว่า 33 หน่วยงานเข้าร่วม
- เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2563 กรมฯ ได้รวบรวมผลการศึกษาหารือ และรับฟังความเห็น เสนอ ต่อคณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (กนศ.) ก่อนนำเสนอ ครม. เพื่อพิจารณาการขอเจรจาเข้าร่วม CPTPP ของไทย

- การรณรงค์เพื่อต่อต้านการเข้าร่วม CPTPP เริ่มรุนแรงขึ้น องค์กรภาคประชาสังคม เช่น กลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรีภาคประชาชน (FTA watch) และมูลนิธิชีววิถี (BIOTHAI) ได้นำเสนอข้อมูลอย่างต่อเนื่องผ่านสื่อสังคมออนไลน์ รวมทั้งการจัดเวทีเสวนาต่าง ๆ เกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น
- การเข้าร่วม CPTPP เริ่มเป็นประเด็นทางการเมือง โดยระดับนโยบาย เช่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และพรรคการเมือง เช่น พรรคก้าวไกล รวมถึงอดีตผู้บริหารของไทย เช่น นายวิวัฒน์ ศัลยกำธร อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และ นพ.มงคล ณ สงขลา อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศผ่านสื่อต่าง ๆ วิจัยและคัดค้านการเข้าร่วม CPTPP ของไทย

■ เมื่อเดือนเมษายน 2563 กระทรวงพาณิชย์ได้ชะลอการเสนอ ครม. พิจารณาเรื่อง CPTPP เนื่องจากภาคส่วนในสังคมยังมีความเห็นไม่ตรงกัน

- 22 พ.ค. 2563 FTA WATCH นำโดยนายคำรณ ชูเดชา นายวศิน พิพัฒน์ฉัตร และนายนิทัศน์ ศิริโชติรัตน์ ยื่นหนังสือถึงนายชวน หลีกภัย ประธานสภาผู้แทนราษฎร เพื่อขอให้สภาตั้งคณะกรรมการวิสามัญศึกษาผลดีผลเสียการเข้าร่วม CPTPP
- 27 พ.ค. 2563 นายศุภชัย ใจสมุทร ส.ส. บัญชีรายชื่อ พรรคภูมิใจไทย ได้เสนอญัตติด่วนต่อประธานสภาฯ ตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาผลกระทบความตกลง CPTPP ซึ่งการลงนามอาจจะผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อประเทศ
- กระแสต่อต้านผ่านสื่อสังคมยังมีต่อเนื่อง เมื่อมีสมาคมหรือองค์กรประกาศสนับสนุนการเข้าร่วม CPTPP เช่น เว็บบระชาไท (เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2563) รายงานข่าวกระแสต่อต้าน CPTPP โดยที่แฮชแท็ก #NoCPTPP กลับมาติดเทรนด์อีกครั้งแบบข้ามคืน (กว่า 5 แสนครั้ง) หลังสภาผู้ส่งสินค้าฯ หนุนไทยเข้าร่วมเจรจาความตกลงดังกล่าว
- มีนักร้อง นักแสดง ลงสื่อสังคมคัดค้านเพิ่มขึ้น เพิ่มแนวร่วมหรือสร้างมุมมองเชิงลบร่วมของประชาชนทั่วไปต่อการเข้าร่วม CPTPP

■ เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2563 สภาผู้แทนราษฎรได้จัดตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาผลกระทบจากการเข้าร่วมความตกลง CPTPP และรับฟังความเห็นอย่างรอบด้าน ซึ่งศึกษาเสร็จสิ้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2563 โดยมีข้อสังเกตในภาพรวมว่า (1) รัฐบาลควรสนับสนุนและเตรียมความพร้อมในเรื่องดังกล่าว โดยเตรียมข้อมูลเพื่อชี้แจงกับผู้ที่ได้รับผลกระทบและประชาชน รวมถึงเตรียมข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในเชิงนโยบาย (2) ควรพิจารณาถึงภาระงบประมาณที่จะเกิดขึ้นจากการเยียวยาผลกระทบจากการเข้าร่วมความตกลงฯ (3) ควรมีกรอบของการเจรจาที่เกิดจากกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และ

(4) ควรผลักดันให้มีการจัดตั้งกองทุนที่มีการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้า นอกจากนี้ เห็นว่าการตัดสินใจเข้าร่วม CPTPP จะขึ้นอยู่กับความพร้อมของไทย ซึ่งปัจจุบันยังจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมหลายด้าน อาทิ การปรับปรุงกฎระเบียบภายในประเทศเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน การยกระดับมาตรฐานสินค้าและการคุ้มครองผู้บริโภค การพัฒนาศักยภาพการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืช การเพิ่มศักยภาพด้านสาธารณสุขในประเทศ การจัดสรรงบประมาณและบุคลากรที่เพียงพอ และการมีกลไกเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการค้าเสรี

- เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2563 สภาผู้แทนราษฎร ได้เห็นชอบผลการศึกษาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ และให้นำเสนอต่อ ครม.
- เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2563 ครม. มีมติรับทราบรายงานและข้อเสนอของคณะกรรมการ

➤ ในช่วงปี 2564 เมื่อมีกระแสข่าวว่ารัฐบาลจะพิจารณาเรื่อง CPPTP จะมีกระแสต่อต้านในสื่อสังคมจากภาคประชาสังคมและสาธารณะในเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง

- จนถึงปัจจุบัน กนศ. ยังอยู่ระหว่างการหารือกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ในการนำข้อสังเกตของคณะกรรมการฯ ไปพิจารณาดำเนินการให้ครอบคลุมทุกมิติ โดยต้องมีการหารือกับผู้มีส่วนได้เสียให้ครบถ้วนสมบูรณ์อีกครั้ง

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ การสร้างบรรยากาศการหารือที่สร้างสรรค์ระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ มีความสำคัญเช่นกัน

ในเวทีการหารือที่ผ่านมา รวมถึงในคณะกรรมการวิสามัญฯ ที่จัดตั้งขึ้น ที่เปิดโอกาสให้ผู้แทนจากภาคส่วนต่าง ๆ เช่น หน่วยงานรัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม และภาควิชาการได้นำเสนอข้อมูลทั้งด้านประโยชน์และผลกระทบของประเด็นต่าง ๆ ภายใต้ความตกลง CPTPP ซึ่งผู้แทนแต่ละภาคส่วนนำเสนอข้อมูลและความเห็นในมุมมองของตนเอง หรือจากแหล่งข้อมูลที่ตนได้รับ โดยมีการใช้ถ้อยคำเพื่อสร้างความกลัวมากกว่าใช้ข้อมูลเชิงวิชาการ เช่น ในเรื่องสินค้า remanufactured ถูกระบุว่า เป็น “สินค้ามือสอง” ที่ไม่มีคุณภาพหรือมีอายุการใช้งานสั้น เปรียบเสมือนเป็น “ขยะ” ที่จะสร้างปัญหาต่าง ๆ ให้กับไทย แต่ตามคำนิยามในความตกลงฯ ได้ระบุว่าสินค้านี้หมายถึง สินค้าใช้แล้วที่ผ่านกระบวนการเพื่อให้มีอายุการใช้งานประสิทธิภาพ และ/หรือสภาพการทำงานที่เหมือนหรือใกล้เคียงกับสินค้าใหม่ และได้รับการรับประกันจากโรงงานผู้ผลิตเช่นเดียวกับกับสินค้าใหม่ และสามารถติดฉลากแจ้งว่าเป็นสินค้า remanufactured เพื่อความโปร่งใสประกอบการตัดสินใจของผู้บริโภคได้ ดังนั้น สินค้า remanufactured จึงไม่ใช่สินค้ามือสองที่ไม่มีคุณภาพ แต่ในทางกลับกัน จะมีประสิทธิภาพการทำงานและได้รับการรับประกันในระดับเดียวกับสินค้าใหม่ ในราคาที่ต่ำกว่า และอาจช่วยสนับสนุนการดำเนินการของไทยในเรื่องเศรษฐกิจหมุนเวียนได้

นอกจากนี้ ในเวทีอื่น ๆ บางภาคส่วนจะให้ความเห็นเชิงลบต่อบทบาทของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ เช่น “*กรมผลักดัน FTA เพียงเพราะเป็นตัวชี้วัด (KPI) ของกรมเท่านั้น*” หรือ “*กรมต้องการปกป้องธุรกิจต่างชาติมากกว่าผลประโยชน์ของประเทศ*” พร้อมทั้งได้มีการนำเสนอข้อมูลผลกระทบเชิงลบต่อประเด็นด้านสังคม เช่น สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ โดยระบุว่าเป็นผลที่เกิดจากความตกลงทางการค้าที่ผ่านมาของไทย ซึ่งสะท้อนถึงมุมมองเชิงลบต่อการค้าระหว่างประเทศ และอาจกระทบต่อความเชื่อมั่นของภาคส่วนต่าง ๆ ในชุดข้อมูลและความคิดเห็นที่เสนอโดยกรมในการหารือร่วมกันในเวทีต่าง ๆ ตลอดจนในการพิจารณาประเด็นการค้าใหม่ ๆ ภาคส่วนต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะพิจารณาและให้ความเห็นในเรื่องผลกระทบและต้นทุนที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติตามเป็นหลัก โดยมองข้ามประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการยกระดับมาตรฐานด้านกฎระเบียบสู่ความเป็นสากลมากขึ้นของไทย ซึ่งรวมถึงการใช้ประโยชน์จากการเจรจา FTA เพื่อผลักดันประเด็นที่หน่วยงาน/องค์กรดังกล่าวให้ความสำคัญ ทำให้การหารือในบางครั้งขาดบรรยากาศการหารือร่วมกันที่สร้างสรรค์ บนพื้นฐานข้อมูลเชิงวิชาการ ที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน รวมถึงการหาแนวทางร่วมกันเพื่อบริหารจัดการประเด็นต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ หรือป้องกันและเยียวยาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

ทั้งนี้ บางภาคส่วนยังได้วิจารณ์ถึงปัญหาในเรื่องความโปร่งใสของหน่วยงานรัฐจากการจัดการหารือระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้องที่ไม่เพียงพอ รวมถึงมีข้อเสนอในการแก้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันในมาตราที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเจรจา FTA ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2550 ที่กำหนดขั้นตอนเรื่องการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในกระบวนการเจรจาโดยละเอียด รวมถึงการเสนอรัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นขอต่อกรอบการเจรจา ก่อนที่รัฐบาลจะสามารถเริ่มการเจรจาได้

จากปัญหาที่กรมไม่สามารถผลักดันการเริ่มเจรจาเพื่อเข้าร่วมความตกลง CPTPP ได้ ถือเป็นประสบการณ์สำคัญของกรมที่ได้เรียนรู้ว่า (1) *ความเห็นต่างจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถส่งผลถึงการยับยั้งกระบวนการเจรจาจัดทำ FTA ได้* โดยประชาชนทั่วไปมีความอ่อนไหวต่อข้อมูลเชิงลบที่เผยแพร่ผ่านสื่อสังคม และสามารถถูกยกระดับเป็นประเด็นการเมือง ซึ่งจะกระทบต่อการตัดสินใจในระดับนโยบายต่อไป (2) *การส่งเสริมความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญ* แต่อาจไม่เพียงพอ ทั้งนี้ การสร้างความไว้วางใจ/การยอมรับระหว่างกัน เพื่อสร้างบรรยากาศการหารือที่สร้างสรรค์บนพื้นฐานข้อมูลทางวิชาการจะมีความสำคัญในการผลักดันการเจรจาให้เดินหน้าได้โดยไม่สะดุด และ (3) *บางภาคส่วนยังคงมีข้อเรียกร้องให้แก่ขบขทบัญญัติภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเจรจา FTA ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับ ปี พ.ศ. 2550* ทั้งนี้ กรมควรคำนึงประเด็นข้างต้นประกอบการวางแผนแนวทางดำเนินกระบวนการภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาจัดทำ FTA ในอนาคต โดยเฉพาะ FTA ไทย-สหภาพยุโรปที่มีแนวโน้มจะมีมาตรฐานสูงทั้งในเชิงกว้างและเชิงลึก เช่นเดียวกับความตกลง CPTPP

2.1.3 ความจำเป็นในการดำเนินการแก้ไขหรือพัฒนา

ทั้งนี้ เพื่อให้กรมสามารถดำเนินการตามวิสัยทัศน์ของกรม ในการเพิ่มโอกาสทางการค้าผ่านการเจรจาจัดทำ FTA เพิ่มเติม ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 โดยไม่ติดขัด การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ตลอดจนกระบวนการเจรจา การส่งเสริมบรรยากาศการหารือกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่สร้างสรรค์ บนพื้นฐานของข้อมูลเชิงวิชาการ และการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่อง FTA ต่อประชาชน จะมีส่วนสำคัญที่ทำให้การดำเนินการของกรมในเรื่องดังกล่าวสำเร็จ หรือป้องกันความเสี่ยงในลักษณะเดียวกับที่กรมประสบในอดีต (กรณีความตกลง CPTPP)

2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย

2.2.1 หลักการ แนวคิด

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

สมาคมการมีส่วนร่วมของประชาชนระหว่างประเทศ (International Association for Public Participation: IAP2) ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของภาครัฐเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับกิจกรรม หรือสิทธิต่าง ๆ ของประชาชน การมีส่วนร่วมในระดับนี้ถือเป็นระดับที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนน้อยที่สุด ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานของภาครัฐ โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลที่แท้จริง ถูกต้อง ทันสมัย และประชาชนสามารถเข้าถึงได้

ระดับที่ 2 การปรึกษาหารือ (Consult) เป็นระดับการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้สึก และความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจ ดังนั้น ประชาชนมีบทบาทในฐานะการให้ข้อมูล โดยการตัดสินใจเป็นของหน่วยงานภาครัฐ รูปแบบการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ เช่น การสำรวจความคิดเห็น และการประชุมสาธารณะ

ระดับที่ 3 การให้ประชาชนเข้ามามีบทบาท (Involve) ในกระบวนการทำงานเริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผนโครงการ และวิธีการทำงาน โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่จัดระบบอำนวยความสะดวก ยอมรับการเสนอแนะ และการตัดสินใจร่วมกับภาคประชาชน การมีส่วนร่วมระดับนี้มักดำเนินการในรูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ระดับที่ 4 การสร้างความร่วมมือ (Collaborate) เป็นระดับของการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับสูง โดยประชาชนและภาครัฐจะทำงานร่วมกันในกระบวนการของการตัดสินใจ เช่น คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน และคณะที่ปรึกษาภาคประชาชน

ระดับที่ 5 การให้อำนาจแก่ประชาชน (Empower) เป็นระดับที่ให้บทบาทแก่ประชาชนในระดับที่สูงที่สุด เพราะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ รัฐจะดำเนินการตามการตัดสินใจนั้น ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับสูงสุดนี้เน้นให้ประชาชนเป็นเจ้าของดำเนินการกิจ และภาครัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนเท่านั้น รูปแบบการมีส่วนร่วมในระดับนี้ เช่น การลงประชามติ และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยกระบวนการประชาคม

รัฐธรรมนูญของไทยมีบทบัญญัติที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเจรจาจัดทำ FTA

ในช่วงปี 2547-2549 ประเทศไทยอยู่ระหว่างการเจรจาความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยและสหรัฐฯ ซึ่งภาคประชาสังคมให้ความสนใจ ติดตาม และรวมกลุ่มเคลื่อนไหวต่อต้าน จนกระทั่งเหตุการณ์รุนแรงมากขึ้นจนถึงขั้นเกิดการชุมนุมปิดล้อมและประท้วงการประชุมเจรจาดังกล่าว ณ จังหวัดเชียงใหม่เมื่อปี 2549 ทั้งนี้ เหตุผลหนึ่งของความขัดแย้งที่เกิดขึ้น สืบเนื่องมาจากความรู้สึกของผู้ประท้วง ที่เห็นว่ารัฐบาลในสมัยนั้น เดินหน้าการเจรจา FTA กับต่างประเทศอย่างรวดเร็ว ไม่รอบคอบ และไม่มีโปร่งใส ทำให้เกิดกระแสต่อต้านที่รุนแรง

ภายหลังที่มีการรัฐประหารในปี 2549 และการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 จึงมีมาตรา 190 เป็นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ ฉบับแรกที่กำหนด ขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการจัดทำความตกลงระหว่างประเทศ และเพิ่มขอบเขตการถ่วงดุล ตรวจสอบ และถ่วงดุลการดำเนินงานของฝ่ายบริหารโดยรัฐสภา โดยเฉพาะการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศ อย่างมีนัยสำคัญ

ทั้งนี้ มาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 นอกจากจะกำหนดชนิด/ประเภทของหนังสือสัญญาระหว่างประเทศเพิ่มเติมจากรัฐธรรมนูญฯ ในอดีต โดยเฉพาะหนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ยังกำหนด หลักการและขั้นตอนการจัดทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศของไทยโดยละเอียด เช่น การศึกษาวิจัยก่อนการเจรจา และการกำหนดให้ ครม. ดำเนินการต่าง ๆ ได้แก่ การให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และต้องชี้แจงต่อรัฐสภาเกี่ยวกับหนังสือสัญญานั้น การเสนอกรอบการเจรจาต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบก่อนการดำเนินการเพื่อทำหนังสือสัญญา การให้ประชาชนสามารถเข้าถึงรายละเอียดของหนังสือสัญญานั้นก่อนที่จะแสดงเจตนาให้มีผลผูกพัน และการดำเนินการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญา

ตารางที่ 2 : ขั้นตอนการดำเนินงานตามมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550

<p>1. ก่อนการเจรจา ดำเนินการตามมาตรา 190 วรรคสาม และมาตรา 303 (3)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำการศึกษาวิจัย - ให้ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน - ชี้แจงต่อคณะกรรมการมาธิการของสภาผู้แทนราษฎร/วุฒิสภา - จัดทำกรอบการเจรจาเพื่อขอรับความเห็นชอบ
<p>2. ระหว่างการเจรจา</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ประสาน/หารือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างต่อเนื่อง
<p>3. หลังการเจรจาเสร็จสิ้น ดำเนินการตามมาตรา 190 วรรคสอง และมาตรา 190 วรรคสี่</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เปิดเผยข้อมูลการเจรจาต่อประชาชน - เตรียมข้อเสนอในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ - ชี้แจงต่อคณะกรรมการมาธิการของสภาผู้แทนราษฎร/วุฒิสภา - เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อขอรับความเห็นชอบ ในการลงนาม และ เสนอร่างความตกลงต่อรัฐสภาเพื่อให้พิจารณาให้ความเห็นชอบ

อย่างไรก็ดี ภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 มาตรา 190 มีผลใช้บังคับ หน่วยงานรัฐต่างประสบปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากความไม่ชัดเจนของถ้อยคำในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญฯ โดยเฉพาะเรื่องขอบเขตของความตกลงเข้าข่ายต้องปฏิบัติตาม ส่งผลให้เกิดการตีความที่สับสน อีกทั้งยังมีปัญหาเรื่องขั้นตอนและกระบวนการที่มีรายละเอียดมากเกินไป ทำให้ปฏิบัติได้ยาก และกลายเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการของรัฐบาล ยกตัวอย่างการเจรจาการค้าในระดับพหุภาคีและภูมิภาคที่ไทยไม่สามารถกำหนดหรือควบคุมระยะเวลาการดำเนินการได้ล่วงหน้า แต่จะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากการตกลงกันของประเทศสมาชิกอื่น ซึ่งหากจะต้องดำเนินการตามบทบัญญัติของมาตรา 190 ก็อาจส่งผลให้ไทยไม่สามารถดำเนินการได้ทันต่อสถานการณ์ มีความล่าช้า และทำให้เสียโอกาสในการรักษาผลประโยชน์ของประเทศ

จากปัญหาข้างต้น ในการยกร่างรัฐธรรมนูญฯ ในช่วงเวลาต่อมา ได้มีการปรับปรุงแก้ไขรัฐธรรมนูญฯ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและเพื่อแก้ไขปัญหาค่าที่เคยเกิดขึ้นในอดีต โดยปัจจุบัน **มาตรา 178 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560** เป็นบทบัญญัติที่พัฒนามาจากมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ที่กำหนดหลักการเรื่องการจัดทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ รวมถึงหนังสือสัญญาที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้าหรือการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือหนังสือสัญญาที่เกี่ยวกับการค้าเสรี โดยไม่ได้กำหนดรายละเอียดขั้นตอนและกระบวนการจัดทำหนังสือสัญญาในลักษณะที่เคยมีอยู่ในมาตรา 190 แต่ยังคงให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนและการเยียวยาผลกระทบอันเกิดจากการจัดทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศไว้ โดยกำหนดให้ต้องมีการออกกฎหมายกำหนดวิธีการที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและได้รับการเยียวยาที่เป็น

อันเกิดจากผลกระทบของการทำหนังสือสัญญา แต่จนถึงปัจจุบัน ยังไม่มีการประกาศใช้กฎหมายดังกล่าว จึงยังไม่มีรายละเอียดแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยึดถือปฏิบัติ

มาตรา 178 ของรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2560

“มาตรา 178 พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่นกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขต ซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศหรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา และหนังสือสัญญาอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้าหรือการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวาง ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ในการนี้ รัฐสภาต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วัน ที่ได้รับเรื่อง หากรัฐสภาพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่ารัฐสภาให้ความเห็นชอบ

หนังสือสัญญาอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้า หรือการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวางตามวรรคสอง ได้แก่ หนังสือสัญญาเกี่ยวกับการค้าเสรี เขตศุลกากรร่วม หรือการให้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ หรือทำให้ประเทศต้องสูญเสียสิทธิในทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมดหรือบางส่วน หรือหนังสือสัญญาอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ให้มีกฎหมายกำหนดวิธีการที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและได้รับการเยียวยาที่จำเป็นอันเกิดจากผลกระทบของการทำหนังสือสัญญาตามวรรคสามด้วย

เมื่อมีปัญหาว่าหนังสือสัญญาใดเป็นกรณีตามวรรคสองหรือวรรคสามหรือไม่ คณะรัฐมนตรีจะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยก็ได้ ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอ”

การจัดทำกฎหมายเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามมาตรา 178 วรรค 4

ภายหลังรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2560 มีผลบังคับใช้ รองนายกรัฐมนตรีที่ดูแลด้านกฎหมายของรัฐบาล (ในขณะนั้นคือ นายวิษณุ เครืองาม) ได้มอบหมายกระทรวงการต่างประเทศ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และกระทรวงพาณิชย์ จัดทำร่างกฎหมายตามมาตรา 178 วรรคสี่ ต่อมา เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2564 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการของร่างกฎหมาย และให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาร่างฯ จนเมื่อเดือนพฤษภาคม 2565 คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตรวจพิจารณา “ร่างพระราชบัญญัติกำหนดวิธีการที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและได้รับการเยียวยาที่จำเป็นอันเกิดจากผลกระทบของการทำหนังสือสัญญาที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้าหรือการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวาง พ.ศ. ....” เสร็จสิ้น อย่างไรก็ตาม จนถึงปัจจุบัน ร่างกฎหมายฉบับดังกล่าว ยังรอเข้าสู่กระบวนการนิติบัญญัติของรัฐสภา

ทั้งนี้ ร่างพระราชบัญญัติฯ มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

(1) *กำหนดคำนิยาม* : เพื่อให้ชัดเจนและสอดคล้องกับที่รัฐธรรมนูญฯ มาตรา 178 กำหนด เช่น คำว่า “หนังสือสัญญา ที่อาจมีผลกระทบอย่างกว้างขวาง” หมายถึง “... หนังสือสัญญาเกี่ยวกับการค้าเสรี เขตศุลกากรร่วม หรือการให้ใช้ ทรัพยากรธรรมชาติหรือทำให้ประเทศต้องสูญเสียสิทธิในทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมดหรือบางส่วน หรือหนังสือสัญญาอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

(2) *การมีส่วนร่วมของประชาชน* : กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องรับฟังความเห็นก่อนการเสนอ ครม. พิจารณาให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา โดยอย่างน้อยต้องรับฟังความเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และอาจใช้วิธีการอื่น ๆ ด้วย เช่น การประชุม การสัมภาษณ์ การสำรวจความเห็น เป็นต้น ทั้งนี้ต้องมีระยะเวลารับฟังความเห็นอย่างน้อย 15 วัน และต้องประกาศให้ประชาชนทราบถึงวิธีการและระยะเวลารับฟังความเห็นล่วงหน้า อย่างน้อย 7 วัน (ยกเว้นกรณีจำเป็น/เร่งด่วน ที่ให้ประกาศล่วงหน้าโดยเร็วก่อนเริ่มรับฟังความเห็น) โดยต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือสัญญา เพื่อประกอบการรับฟังความเห็นด้วย (ยกเว้นข้อมูลลับหรือมีความอ่อนไหว)

(3) *การเยียวยาผลกระทบ* : กำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเสนอมาตรการเยียวยาต่อ ครม. โดยพิจารณาถึงผลกระทบ ความจำเป็น ความซ้ำซ้อนในการช่วยเหลือ ระยะเวลาที่เหมาะสม และอาจเป็นมาตรการทางการเงินหรือไม่เป็นเงินก็ได้

การใช้หลักการ soft power และ soft skills เพื่อโน้มน้าวและสร้างบรรยากาศการหารือที่สร้างสรรค์

ศาสตราจารย์ โจเซฟ เอส ไนย์ (Joseph S. Nye) อาจารย์ของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้ให้นิยามของ “อำนาจ” ว่าหมายถึง ความสามารถในการทำให้ผู้อื่นทำในสิ่งที่ผู้นั้นไม่ได้อยากทำ โดยอำนาจแบ่งเป็น อำนาจเชิงบังคับขู่เข็ญ (hard power) และอำนาจเชิงโน้มน้าว (soft power)

อำนาจเชิงบังคับขู่เข็ญ (hard power) เกิดจากการมีทรัพยากร เช่น ด้านการทหาร การเมือง หรือเศรษฐกิจ ที่มากพอและจำเป็นในการสร้างอำนาจนั้น เช่น การมีกองทัพ อาวุธยุทโธปกรณ์ หรือกำลังคนที่ได้เปรียบ แล้วนำข้อได้เปรียบนั้นมาเป็นเงื่อนไขในการบังคับให้ประเทศหรือสังคมอื่น ทำตามความต้องการของผู้มีอำนาจเหนือกว่า

อำนาจเชิงโน้มน้าว (soft power) คือความสามารถในการชักจูงใจ ทำให้ผู้อื่นมีความพึงพอใจหรือเต็มใจที่จะเปลี่ยนพฤติกรรม ยอมรับ หรือคล้อยตามสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้อำนาจ โดยมีกลไกหลัก คือการสร้างแรงจูงใจและการจัดการความคิดของผู้อื่นให้เห็นถึงประโยชน์ของการเปลี่ยนแปลงความคิดของตนไปในทิศทางที่เจ้าของอำนาจเชิงโน้มน้าวต้องการ โดยปราศจากการคุกคามหรือการแลกเปลี่ยนสิ่งใด

ทั้งนี้ soft power เป็นแนวความคิดโดยกว้างที่เกี่ยวกับการโน้มน้าวผู้อื่นให้เกิดการเปลี่ยนความคิดหรือพฤติกรรมในทิศทางของผู้ใช้อำนาจ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับนโยบายของประเทศ ระดับองค์กร และระดับบุคคล อย่างไรก็ตาม การใช้ soft power ไม่มีรูปแบบหรือแนวทางการโน้มน้าวที่ตายตัว ขึ้นอยู่กับกลุ่มหรือบุคคลเป้าหมายที่ผู้ใช้ soft power นั้นต้องการโน้มน้าว และผลลัพธ์ที่ต้องการจากการโน้มน้าวดังกล่าว

ในขณะที่ soft skills หรือความสามารถเชิงสมรรถนะซึ่งต่างจาก hard skills หรือ “ทักษะด้านวิชาชีพ” โดย hard skills หมายถึง ความสามารถด้านเทคนิคที่ได้รับจากการศึกษาหรือการฝึกฝน ที่สามารถวัดและจับต้องได้ เช่น การคำนวณทางคณิตศาสตร์ ความเข้าใจในการอ่าน ความคล่องแคล่วด้านภาษา และทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ในขณะที่ soft skills จะเป็นคุณสมบัติด้านบุคลิกภาพและลักษณะ ที่วัดเชิงปริมาณได้ยาก แต่จะช่วยให้บุคคลสามารถทำงานและสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ ธนาคารไทยพาณิชย์ ได้เผยแพร่บทความในเว็บไซต์ของธนาคาร เรื่อง “7 Soft Skills สำคัญที่คนรุ่นใหม่ควรมี” โดยได้ระบุทักษะ soft skills ที่มีความสำคัญในการทำงานในยุคปัจจุบัน ดังนี้

(1) ทักษะในการสื่อสาร (Communication) ถือเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างทีม ซึ่งการสื่อสารที่ดีจะทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง

(2) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) คือการนำความรู้ และประสบการณ์มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างไอเดียใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

(3) ทักษะในการทำงานร่วมกัน (Collaboration) ความสามารถในการทำงานเป็นทีม พร้อมรับมุมมองและความคิดเห็นที่หลากหลายจากผู้อื่น สามารถช่วยกันคิดวิเคราะห์ และลงมือทำตามความถนัดของแต่ละคน เพื่อบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(4) รู้จักพูด ฟัง และเรียนรู้จากคำวิจารณ์ของคนอื่น (Speak, Listen and Learn from Criticism) หมายถึงการรับและเข้าใจสารได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และถ่ายทอดได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม รวมถึงรู้จักนำคำวิจารณ์ของผู้อื่นมาคิด วิเคราะห์และปรับปรุงตัวเอง

(5) ทักษะการเจรจาต่อรอง (Negotiation) คือความสามารถในการแก้ไขปัญหาได้โดยสันติวิธี ทำให้เกิดข้อตกลงที่เห็นพ้องต้องกันจากทุกฝ่ายด้วยความสมัครใจ

(6) ทักษะการบริหารจัดการเวลา (Time Management) ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยจัดการการทำงานให้ออกมามีประสิทธิภาพ เพราะการจัดสรรเวลาได้เหมาะสมจะทำให้งานเสร็จได้ตามกำหนดการที่วางไว้

(7) ทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหา (Decision Making and Problem Solving) คือการรู้จักวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ รวมถึงมีความกล้าที่จะนำเสนอแนวคิด หรือวิธีการแก้ปัญหาใหม่ ๆ

2.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ระดับการมีส่วนร่วมตาม IAP2 ที่กำหนดไว้ในมาตรา 190 และ 178 ภายใต้รัฐธรรมนูญฯ

ในการจัดทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ มาตรา 190 ภายใต้รัฐธรรมนูญปี 2550 กำหนดให้หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องต้องให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน รวมถึงการให้ประชาชนสามารถเข้าถึงรายละเอียดของหนังสือสัญญานั้นก่อนที่จะแสดงเจตนาให้มีผลผูกพัน และเช่นเดียวกัน มาตรา 178 ภายใต้รัฐธรรมนูญปี 2560 และร่าง พ.ร.บ. กำหนดวิธีการที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมฯ พ.ศ. .... (อยู่ระหว่างการพิจารณา) กำหนดให้หน่วยงานรัฐต้องรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนก่อนการเสนอ ครม. พิจารณาให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา รวมทั้งต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือสัญญา เพื่อประกอบการรับฟังความคิดเห็นดังกล่าว ดังนั้น เมื่อพิจารณาระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามที่กำหนดโดยสมาคมการมีส่วนร่วมของประชาชนระหว่างประเทศ (IAP2) พบว่า ทั้งมาตรา 190 และมาตรา 178 ข้างต้น ได้กำหนดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศอย่างน้อยที่สุดในระดับที่ 2 ได้แก่ การรับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานรัฐ (ระดับที่ 1) และการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานรัฐ (ระดับที่ 2)

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการตามมาตราที่เกี่ยวข้องกับการเจรจา FTA ภายใต้รัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2550 และแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ภายหลังจากที่มาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 เริ่มมีผลบังคับใช้ มีปัญหาเรื่องความไม่ชัดเจนในถ้อยคำของประเภท “หนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศ อย่างมีนัยสำคัญ” เนื่องจากเป็นถ้อยคำที่มีขอบเขตกว้างขวางมาก และสามารถตีความรวมถึงหนังสือสัญญาเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ ที่หน่วยงานรับผิดชอบจะต้องใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจ ทำให้เกิดข้อกังวลว่าหนังสือสัญญาที่อยู่ในความรับผิดชอบ อาจเข้าข่ายเป็นหนังสือสัญญาตามมาตรา 190 จึงจำเป็นต้องดำเนินการตามมาตรา 190 เพื่อเป็นการป้องกันไว้ก่อน โดยเกรงว่าหากไม่ดำเนินการตามกระบวนการที่กำหนดไว้ อาจจะมีผู้โต้แย้งได้ และเป็นผลให้มีความตกลงระหว่างประเทศจำนวนมากถูกเสนอเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา ในช่วงดังกล่าว สร้างภาระต่อหน่วยงานราชการและรัฐสภา อีกทั้งทำให้การดำเนินงานเกิดความล่าช้า ไม่มีประสิทธิภาพ และเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบายด้านต่างประเทศ

นอกจากนี้ การปฏิบัติตามมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 ยังมีปัญหาในเรื่องขั้นตอนการดำเนินงาน เช่น การเจรจาในระดับพหุภาคี ภูมิภาค หรือภายใต้การดำเนินการขององค์การระหว่างประเทศที่ไทยเป็นสมาชิกอยู่ เช่น การเจรจาภายใต้กรอบองค์การการค้าโลก (WTO) หรืออาเซียน ที่รัฐบาลไทยไม่สามารถกำหนดระยะเวลาดำเนินการไว้ล่วงหน้าได้ โดยจะขึ้นกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากคู่ภาคีอื่น หรือเป็นไปตามมติเสียงส่วนใหญ่ขององค์การระหว่างประเทศ ซึ่งหากจะต้องดำเนินการตามบทบัญญัติของมาตรา 190 ไม่ว่าจะเป็นการ

ศึกษาวิจัย การให้ข้อมูลและรับฟังความเห็นของประชาชน การชี้แจงต่อรัฐสภา และการเสนอกรอบการเจรจาต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบก่อนการดำเนินการ เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาดำเนินการมาก และจะทำให้เกิดความล่าช้า อาจเกิดปัญหาที่ประเทศไทยไม่สามารถดำเนินการได้ทันต่อเหตุการณ์ตามกำหนดเวลาที่ประเทศอื่นตกลงร่วมกัน และทำให้เสียโอกาสในการรักษาผลประโยชน์ของประเทศ

ดังนั้น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในการเจรจาจัดทำ FTA เป็นสิ่งที่หน่วยงานรัฐจำเป็นต้องดำเนินการ โดยอย่างน้อยที่สุด จะต้องให้ข้อมูลและจัดการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อการเจรจาดังกล่าว เนื่องจากเป็นสิ่งที่ได้ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญทั้งในอดีตและปัจจุบัน และเพื่อสร้างความโปร่งใสต่อการดำเนินการของภาครัฐในเรื่องนี้ อย่างไรก็ตาม การดำเนินการในขั้นต่ำสุด ตามที่ระบุในร่าง พ.ร.บ.ฯ ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน นั่นคือ การให้ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนเฉพาะในช่วงหลังจากที่การเจรจาได้ข้อสรุปแล้ว จะเพียงพอในการสร้างการยอมรับจากประชาชน หรือป้องกันกระแสต่อต้านจากบางภาคส่วนได้หรือไม่ โดยเฉพาะเมื่อคำนึงถึงข้อเรียกร้องจากบางภาคส่วนให้กระบวนการมีส่วนร่วม มีขั้นตอนที่ชัดเจน ตามที่เคยระบุไว้ในมาตรา 190 จึงเป็นสิ่งที่หน่วยงานจำเป็นต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบด้วยเช่นกัน

ทั้งนี้ ในทางปฏิบัติ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ยังคงดำเนินการโดยมีขั้นตอนตามแนวทางที่เคยปฏิบัติมาในอดีตตั้งแต่สมัยที่ดำเนินการตามมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 โดยก่อนเริ่มต้นการเจรจาจัดทำ FTA ของไทย หลังจากที่มีการพิจารณาหรือแสดงความสนใจในระดับนโยบายระหว่างไทยกับประเทศคู่เจรจาในเบื้องต้นแล้ว กรมจะมีขั้นตอนและกระบวนการสำหรับเพื่อเปิดการเจรจาที่รอบคอบและโปร่งใส แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

(1) ก่อนการเจรจา เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเจรจา กรมจะมอบหมายหน่วยงานวิจัยภายนอกศึกษาประโยชน์และผลกระทบในการจัดทำ FTA และรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม/ประชาชน เกษตรกร ภาควิชาการ และภาคการเมือง เพื่อประกอบการศึกษารวมถึงนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการจัดทำ “กรอบการเจรจา” ของไทย เพื่อเป็นกรอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยใช้ในการเจรจา และในระยะหลัง ในการเจรจา FTA ยุคใหม่ มักจะมีการหารือเพื่อจัดทำเอกสารที่ระบุความคาดหวังและขอบเขตการเจรจาร่วมกับคู่เจรจา เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการเจรจาระหว่างกันด้วย

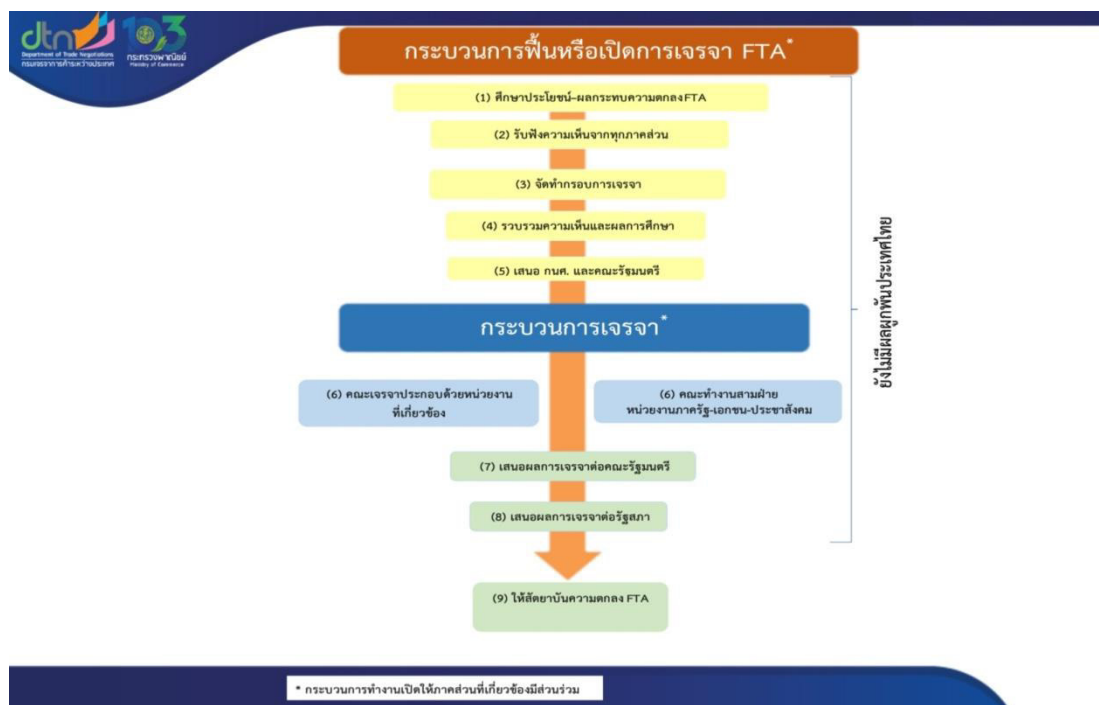
กรมได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการให้ความเห็นจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในทุกขั้นตอน เช่น การกำหนดในขอบเขตโครงการศึกษา (TOR) ให้หน่วยงานวิจัยจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังความเห็น ประเด็นเชิงรุก และข้อห่วงกังวลจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การสัมมนารับฟังความเห็นต่อรายงานการศึกษา และสาระสำคัญของร่างกรอบการเจรจา

ทั้งนี้ เมื่อดำเนินการในช่วงเตรียมความพร้อมข้างต้นแล้ว กรมจะรวบรวมข้อมูลเพื่อเสนอต่อ คณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (กนศ.) และคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อน เข้าร่วมการเจรจาอย่างเป็นทางการต่อไป

(2) **ขั้นตอนการเจรจา** กรม ในฐานะหน่วยงานหลักที่กำกับดูแลการเจรจาในภาพรวม จะประสาน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้าร่วมในการเจรจา และจัดทำความตกลงในรายละเอียดในแต่ละเรื่องที่มีการเจรจา โดยในระหว่างการเจรจา หน่วยงาน ที่เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในแต่ละเรื่อง จะหารือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อระดมข้อมูลและข้อคิดเห็นเพิ่มเติมประกอบการพิจารณาแนวทางและทำที่เจรจาของไทย นอกจากนี้ กรมฯ ยังมีการรายงานความคืบหน้าการเจรจาและรับฟังความเห็นจากทุกภาคส่วน (debriefing session) เป็นระยะ (โดยทั่วไป ในช่วงหลังการเจรจาแต่ละรอบ) ด้วย

(3) **หลังสรุปผลการเจรจา** กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ จะรวบรวมผลการเจรจาเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ ก่อนที่จะดำเนินการให้สัตยาบัน FTA ต่อไป ซึ่งกรม จะจัดการรับฟังความเห็นจากประชาชน (public hearing) รวมถึงการเข้าประชุมชี้แจงในกรณีการต่าง ๆ ในรัฐสภา

แผนภาพที่ 1 กระบวนการเจรจาการค้าเสรีของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

ที่มา : กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

ทั้งนี้ การดำเนินการของกรมตามขั้นตอนเกือบทั้งหมดที่ระบุไว้ในมาตรา 190 ซึ่งมากกว่าที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้ช่วยสร้างบรรยากาศการหารือที่ีระหว่างกรมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยในหลายโอกาส กรมได้รับคำชมและคำขอบคุณในเรื่องการส่งเสริมการมีส่วนร่วมดังกล่าว

การสร้างบรรยากาศการหารือที่สร้างสรรค์บนพื้นฐานทางวิชาการ เพื่อสร้างมุมมองร่วมต่อการเจรจาจัดทำ FTA มีความสำคัญไม่น้อยกว่าเรื่องความโปร่งใส

จากประสบการณ์ในการเข้าร่วมการหารือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในเรื่องการเจรจา FTA ของไทย บางภาคส่วนได้ให้ความเห็นเชิงลบต่อบทบาทหน้าที่ของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ และบางภาคส่วนจะพิจารณาประเด็นการค้าต่าง ๆ บนพื้นฐานของข้อห่วงกังวลและผลกระทบเป็นหลัก โดยมองข้ามประโยชน์ของประเด็นดังกล่าว ซึ่งทำให้การเจรจา FTA ยุคใหม่บางฉบับของไทยไม่สามารถเริ่มได้ แต่หากผู้แทนกรมที่เข้าร่วมหารือสามารถใช้ soft skills เพื่อทำให้บรรยากาศการหารือมีพัฒนาการเชิงบวก โดยแต่ละภาคส่วนยอมรับในความเห็นต่าง และหารือบนพื้นฐานของข้อมูลเชิงวิชาการมากกว่าด้วยอารมณ์ รวมทั้งได้มีมุมมองในการพิจารณาเรื่องการใช้ประโยชน์จาก FTA เพิ่มขึ้น จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการด้านการเจรจาของกรม และอาจช่วยลดกระแสคัดค้านจากภาคส่วนต่าง ๆ ต่อการเจรจาจัดทำ FTA ได้

ทั้งนี้ เมื่อคำนึงว่ากรมไม่ได้มีอำนาจโดยตำแหน่งงานเหนือกว่าหน่วยงานหรือองค์กรอื่น จึงไม่สามารถบังคับ หรือใช้ hard power ให้หน่วยงานหรือภาคส่วนอื่นเปลี่ยนแนวคิดหรือพฤติกรรมไปในทิศทางที่กรมต้องการได้ ดังนั้น การประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่อง soft power และ soft skills ในการหารือสื่อสาร และโน้มน้าวเพื่อลดความเห็นต่าง และ/หรือสร้างมุมมองร่วมกันในการหารือเรื่อง FTA จึงอาจเป็นทางเลือกที่เหมาะสมกว่าท่าที่แข็งกร้าว หรือการละเลยการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการเจรจา

ทั้งนี้ การประยุกต์ใช้ soft power ในการหารือไม่ได้กำหนดหรือมีรูปแบบตายตัวว่าผู้ต้องการใช้ soft power จะต้องดำเนินการโน้มน้าวอย่างไร แต่จะขึ้นอยู่กับประเด็นที่ผู้ใช้ soft power ต้องการผลักดัน และกลุ่มหรือบุคคลเป้าหมายที่ต้องการโน้มน้าว โดยอาจกำหนดเป้าหมายการโน้มน้าวจากประเด็นที่กรมประสบปัญหาในอดีต เช่น

การสร้างความไว้วางใจ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการหารือ โดยเฉพาะการเปิดใจของผู้แทนจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการรับฟังข้อมูลและความเห็นของกรมมากขึ้น และในทางกลับกัน กรมควรเปิดใจรับฟังผู้แทนจากภาคส่วนอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ กรมควรดำเนินการด้านความโปร่งใสที่ปฏิบัติอยู่แล้วอย่างต่อเนื่องในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการรับทราบข้อมูลและให้ความเห็นต่อการเจรจา FTA ของไทยในทุกขั้นตอน ความพร้อมที่จะยอมรับในความเห็นต่างบนพื้นฐานความเข้าใจเรื่องที่มาของข้อมูลและประสบการณ์ รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน/องค์กรที่ต่างกัน ซึ่งหากการดำเนินการดังกล่าว เป็นผลให้ภาคส่วนต่าง ๆ ปฏิบัติต่อกรมในแนวทางเดียวกัน จะมีส่วนช่วยส่งเสริมบรรยากาศการหารือในเชิง

วิชาการมากขึ้น แทนการระวางซึ่งกันและกัน หรือการตั้งแง่ต่อความเห็นและข้อเสนอระหว่างภาคส่วนที่เห็นต่างกัน

การสร้างความเข้าใจ โดยเฉพาะในเรื่องบทบาทหน้าที่ของกรม เพื่อให้เข้าใจเป้าหมาย ความจำเป็น และประโยชน์จากการเจรจา FTA ยุคใหม่ของไทย นอกจากนี้ กรมควรร่วมกับหน่วยงานรัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการศึกษาสาระของแต่ละประเด็นภายใต้แต่ละ FTA เพื่อใช้ประกอบการหารือและแลกเปลี่ยนความเห็นเชิงวิชาการ และการเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันในแต่ละประเด็นด้วย

การให้ข้อมูลเพื่อสร้างมุมมองด้านประโยชน์จากการเจรจา FTA รวมทั้งในประเด็นการค้าใหม่ๆ ในโอกาสที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง หากภาคส่วนต่าง ๆ มีความไว้วางใจ และเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของกรม และพร้อมเปิดใจรับฟังข้อมูลและความเห็นของกรมมากขึ้น การให้ข้อมูลเชิงบวกเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ เช่น ประโยชน์ของ FTA ต่อเศรษฐกิจและสังคมไทย โอกาสในการใช้ FTA ในการผลักดันการยกระดับมาตรฐานกฎระเบียบภายในประเทศในเรื่องที่ภาคส่วนดังกล่าวให้ความสำคัญ และแนวนโยบายของกรมที่จะช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบ น่าจะช่วยให้การหารือมีความสมดุลโดยมองด้านบวกมากขึ้น ไม่ได้มองในเชิงตั้งรับอย่างเดียดังเช่นในอดีต ซึ่งการดำเนินการ หรือยื่นข้อเสนอด้านประโยชน์ในเวทีต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อาจสามารถช่วยโน้มน้าวให้ภาคส่วนต่าง ๆ ตระหนักถึงประโยชน์ดังกล่าวเพิ่มขึ้น รวมถึงมีมุมมองร่วมในประเด็นการเจรจา FTA ยุคใหม่ได้

ทั้งนี้ การสร้างความไว้วางใจ และความเข้าใจกับภาคส่วนต่าง ๆ เสมือนเป็นประตูบานแรกที่ทำให้กรมอยู่ในจุดที่สามารถให้ข้อมูลและความเห็นที่ภาคส่วนต่าง ๆ พร้อมที่จะรับฟัง โดยการให้ข้อมูลด้านประโยชน์ของ FTA อย่างต่อเนื่องถือเป็นขั้นต่อไปที่กรมจะโน้มน้าวให้เกิดมุมมองร่วมเกี่ยวกับการเจรจาได้

ในการดำเนินการหารือกับภาคส่วนต่าง ๆ ลักษณะอุปนิสัย และทักษะส่วนบุคคลหรือ soft skills ของผู้แทนของกรมก็มีส่วนสำคัญที่จะช่วยเสริมให้การโน้มน้าว หรือการใช้ soft power มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น *ทักษะในการสื่อสารข้อมูล* ที่ถูกต้อง เข้าใจง่าย และชัดเจนจะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือและเพิ่มน้ำหนักของการโน้มน้าวทางความคิดได้ *ทักษะในการทำงานร่วมกัน* โดยเฉพาะความพร้อมที่จะรับฟังมุมมองและความคิดเห็นที่หลากหลายจากผู้อื่น จะช่วยสร้างบรรยากาศการหารือที่ดีกับภาคส่วนต่าง ๆ *ทักษะในการพูด ฟัง และเรียนรู้จากคำวิจารณ์ของคนอื่น* เป็นสิ่งจำเป็นในการหารือและทำงานร่วมกันกับภาคส่วนต่าง ๆ และ*ทักษะการเจรจาต่อรอง* โดยเฉพาะความสามารถในการแก้ไขปัญหาได้โดยสันติวิธี จะช่วยประสานความเห็นและหาทางออกในประเด็นที่มีความเห็นต่าง และอาจทำให้เกิดความเห็นร่วมจากทุกฝ่ายด้วยความสมัครใจ เป็นต้น

ทั้งนี้ เนื่องจาก FTA แต่ละฉบับ จะมีข้อบทที่ใช้ถ้อยคำทางกฎหมาย และครอบคลุมประเด็นทางการค้าที่จำเป็นต้องอาศัยความรู้และความเชี่ยวชาญเชิงวิชาการ หรือ hard skills ด้วย ดังนั้น การมี hard skills ของผู้แทนกรม จะเป็นพื้นฐานที่ช่วยสร้างความน่าเชื่อถือ และเพิ่มน้ำหนักของข้อมูลและความเห็นของผู้แทนกรม

ในการหารือกับภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งหากดำเนินควบคู่ไปกับ soft skills จะช่วยให้การ โน้มน้าวให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีมุมมองร่วมเกี่ยวกับการเจรจา FTA ยุคใหม่ของไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากนี้ เนื่องด้วยสาระภายใต้ FTA มีจำนวนมาก โดยมีหลายประเด็นที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐอื่น ซึ่งสำหรับการเจรจา FTA ที่มีมาตรฐานสูง อาจส่งผลกระทบต่อกฎระเบียบ มาตรการ แนวทางปฏิบัติ หรือนโยบายและท่าทีของหน่วยงานดังกล่าว ทำให้ในหลายครั้ง หน่วยงานจะมีท่าทีตั้งรับ และพิจารณาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นเป็นหลัก ดังนั้น นอกเหนือจากการสื่อสาร โน้มน้าว และการสร้างมุมมองร่วมกับภาคส่วนที่เห็นต่างแล้ว การสื่อสารและโน้มน้าวโดยใช้ soft และ hard skills กับหน่วยงานรัฐอื่น ๆ เพื่อให้มองเห็นประโยชน์จากประเด็นดังกล่าว และจาก FTA ในภาพรวมต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ก็มีความจำเป็นด้วยเช่นกัน เพื่อเสริมสร้างการทำงานของหน่วยงานรัฐที่เป็นบูรณาการทั้งในการเจรจาดังกล่าว และการหารือ ชี้แจง และสื่อสารโน้มน้าวภาคส่วนอื่น ๆ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลและข้อเท็จจริงต่อประชาชนร่วมกับกรม

2.2.3 แนวทางในการแก้ไขปัญหา

จากประสบการณ์ของกรมในกรณี CPTPP ตามที่กล่าวข้างต้น โดยเฉพาะจากการเห็นต่างของบางภาคส่วน ที่ได้ขยายผลไปสู่การเป็นมุมมองเชิงลบของสาธารณะ เป็นประเด็นการเมือง และเป็นผลให้กรมไม่สามารถเดินหน้าการเจรจาเพื่อเข้าร่วมความตกลง CPTPP ได้ กอปรกับแผนงานของกรมที่จะเดินหน้าการเจรจาจัดทำ FTA ใหม่ ๆ โดยเฉพาะ FTA ไทย-สหภาพยุโรปที่มีแนวโน้มจะมีมาตรฐานสูงเช่นเดียวกับความตกลง CPTPP การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตลอดกระบวนการเจรจาที่เหมาะสม ในการให้ข้อมูล และรับฟังความเห็นที่เหมาะสม โดยรวมค่านึงถึงข้อเรียกร้อง/ความคาดหวังของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก นอกจากนี้ การสร้างความไว้วางใจและการสร้างความเข้าใจระหว่างกรมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และการเสริมสร้างทักษะ soft skills ต่าง ๆ ให้กับผู้แทนกรม และหน่วยงานรัฐอื่น ๆ ก็มีส่วนสำคัญเช่นกัน เพื่อให้เกิดบรรยากาศการหารือที่สร้างสรรค์ ซึ่งอาจนำไปสู่การมีมุมมองร่วมต่อการเจรจา และการกำหนดท่าทีการเจรจาร่วมกันที่เหมาะสมต่อไป ดังนั้น กรมควรมีแนวทางการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดย

(1.1) คงการดำเนินการตามขั้นตอนที่กรมดำเนินการอยู่ โดยเฉพาะการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในช่วงก่อนการเจรจา-ระหว่างการเจรจา-หลังสรุปการเจรจา (ตามข้อ 2.2.2) ซึ่งมีความสอดคล้องกับมาตรา 190 ภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 ถึงแม้ว่าขั้นตอนดังกล่าว จะมากหรือเกินกว่าที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

(1.2) การประกาศและเผยแพร่แนวทางการดำเนินขั้นตอนข้างต้นผ่านเว็บไซต์ หรือสื่อสังคมของกรม ซึ่งจะช่วยให้แนวทางดังกล่าว ซึ่งเป็นเพียงการดำเนินการตามดำริหรือแนวทางที่ให้ไว้โดยผู้บริหารของ

กรมที่ผ่านมาและปัจจุบันเท่านั้น จะอยู่ในสถานะกึ่งบังคับที่กรมต้องปฏิบัติตาม มิฉะนั้นอาจถูกทวงถามจาก สาธารณะได้

(1.3) กรมอาจพิจารณากระดับ โดยออกเป็น**ประกาศกรม** เพื่อกำหนดให้เป็นแนวทางที่เป็นทางการที่ชัดเจนที่ส่วนงานต่าง ๆ ภายในกรมต้องปฏิบัติตาม ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2566 กรมได้ออกประกาศกรม เรื่อง “มาตรการและกลไกการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อแสดงเจตจำนงสุจริต โปร่งใส และให้มีความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูล และรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้การดำเนินงานของกรมมีประสิทธิภาพและคุณภาพมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ภาครัฐ ขาดต้นระบุงเพียงหลักการมีส่วนร่วมในภาพรวม โดยมิได้ระบุขั้นตอนตามที่กรมดำเนินการในปัจจุบันในรายละเอียด

(2) การเพิ่มทักษะที่สำคัญในการสร้างบรรยากาศการทำงานหรือที่สร้างสรรค์ โดย

(2.1) การมอบนโยบายโดยผู้บริหารกรมให้ข้าราชการตระหนักถึงความสำคัญและประยุกต์ใช้ทักษะ soft skills เช่น ทักษะในการสื่อสารข้อมูล ที่ถูกต้อง เข้าใจง่ายและชัดเจน ทักษะในการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะความพร้อมที่จะรับฟังมุมมองและความคิดเห็นที่หลากหลายจากผู้อื่น ทักษะในการพูด ฟัง และเรียนรู้ จากคำวิจารณ์ของคนอื่น และทักษะการเจรจาต่อรอง โดยเฉพาะความสามารถในการแก้ไขปัญหาได้โดยสันติวิธีเป็นแนวทางการทำงานหรือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงความสำคัญของการเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ (hard skills) อย่างต่อเนื่อง

(2.2) การจัดฝึกอบรมทักษะการใช้ soft skills และเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ (hard skills) ให้กับข้าราชการของกรม รวมทั้งให้กับผู้แทนหน่วยงานอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถสร้างบรรยากาศการทำงานหรือที่สร้างสรรค์ระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งให้เกิดการทำงานที่เป็นบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐ ทั้งในด้านการเจรจา และการสื่อสารโน้มน้าวภาคส่วนอื่น ๆ ได้

(2.3) การจัดกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์จากพี่สู่น้องภายในกรม และการส่งเสริมการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงโดยสนับสนุนการเข้าร่วมของข้าราชการทุกระดับในการหารือกับภาคส่วนต่าง ๆ

(3) การประชาสัมพันธ์สร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเจรจา FTA ให้กับประชาชนมีความสำคัญ เพื่อป้องกันการเกิดกระแสต่อต้าน FTA จากสาธารณะจากการเผยแพร่ข้อมูลเชิงลบในสื่อสังคมต่าง ๆ โดยมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

(3.1) แนวทางการประชาสัมพันธ์ เนื่องด้วยสาระสำคัญของประเด็นต่าง ๆ ใน FTA มีความซับซ้อน และมีคำศัพท์ทางเทคนิคจำนวนมาก รูปแบบและถ้อยคำที่ใช้ในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ควรเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการดึงดูดความสนใจ และสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนทั่วไปได้ โดยข้อมูลที่สื่อสารควรมีทั้งด้านประโยชน์ และผลกระทบในแต่ละประเด็น ตลอดจนแนวทางในการใช้ประโยชน์ การ

ปรับตัว และการเยียวยาผลกระทบดังกล่าว เพื่อสร้างความโปร่งใสในการทำงานของกรม และความเข้าใจที่ถูกต้องของประชาชนต่อประเด็นต่าง ๆ ภายใต้การเจรจา FTA นั้น ๆ นอกจากนี้ กรมควรดำเนินการประชาสัมพันธ์ข้อมูลดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง โดยไม่จำกัดเฉพาะในช่วงเวลาที่มีการเจรจา หรือเมื่อสรุปผลการเจรจาได้แล้วเท่านั้น

(3.2) การจัดฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะการเขียนสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้กับข้าราชการในทุกระดับ รวมทั้งการมอบหมายส่วนงานเฉพาะให้รับผิดชอบเรื่องการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ โดยเจ้าหน้าที่ในส่วนงานดังกล่าวควรได้รับการเสริมสร้างทักษะด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์เชิงลึกอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการประชาสัมพันธ์ของกรม และรับผิดชอบการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่สามารถตอบโจทย์ของกรม และเหมาะสมกับบรรณนิยมและความต้องการของประชาชนกลุ่ม/วัยต่าง ๆ ได้

(3.3) อื่น ๆ เช่น การเปิดรับนักศึกษาฝึกงานที่เรียนในสาขาการประชาสัมพันธ์และมีความสามารถในการเขียนและจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ (ปัจจุบัน นักศึกษาที่สมัครฝึกงานที่กรมส่วนใหญ่จะเรียนในสาขาวิชารัฐศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์) ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้แนวคิดใหม่ ๆ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างนักศึกษาฝึกงาน กับข้าราชการของกรมในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ด้วย รวมทั้งการจัดหลักสูตรเกี่ยวกับ FTA ที่เปิดให้กับผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าร่วม โดยสามารถเป็นหลักสูตรออนไลน์ เพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเหตุผลและความจำเป็น สาระสำคัญของประโยชน์ และผลกระทบจากการเจรจาจัดทำ FTA ต่าง ๆ ต่อเศรษฐกิจของไทย และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมถึงมาตรการรองรับและเยียวยาผลกระทบดังกล่าว ให้กับประชาชนทั่วไปได้ในวงกว้าง

2.2.4 ปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ

ถึงแม้การส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการใช้หลักการและเทคนิคเรื่อง soft power และ soft skills อาจมีส่วนช่วยให้บรรยากาศการหารือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีพัฒนาการเชิงบวกมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังไม่สามารถรับประกันได้ว่า ภาคส่วนต่าง ๆ รวมถึงหน่วยงานรัฐอื่น ๆ จะสามารถมีมุมมองร่วมกันในแต่ละประเด็นใน FTA ยุคใหม่ของไทยได้ทั้งหมด โดยแต่ละภาคส่วนอาจยังคงมีความเห็นและท่าทีในแต่ละประเด็นคงเดิม และเป็นผลให้ท้ายสุด กระแสต่อต้าน FTA ยังคงมีอยู่ หรือขาดการทำงาน และ/หรือมุมมองที่เป็นบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งกรมอาจพิจารณาใช้แนวคิดเรื่อง soft power และ soft skills ในการหารือกับภาคส่วนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องต่อไป

นอกจากนี้ จากการที่ประชาชนมีความอ่อนไหวต่อข่าวสารเชิงลบ เช่น ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชีวิตความเป็นอยู่ และมีแนวโน้มที่จะให้ความสนใจและเชื่อในข่าวสารจากภาคส่วนต่าง ๆ มากกว่าข่าวสารเชิงวิชาการหรือข้อมูลจากหน่วยงานรัฐ การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ความรู้ และประโยชน์และผลกระทบของ FTA ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพตามข้อเสนอข้างต้น อาจไม่ได้รับผลตามเป้าที่ตั้งไว้ โดยกระแสต่อต้านจากสาธารณะอาจยังคงมีอยู่เมื่อมีการเผยแพร่ข้อมูลเชิงลบเกี่ยวกับการเจรจาที่กรมดำเนินการ

อยู่ ทั้งนี้ กรมควรดำเนินการประชาสัมพันธ์ และปรับปรุงกลยุทธ์ในเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง โดยอย่างน้อยอาจสามารถช่วยลดกระแสต่อต้าน หรือป้องกันไม่ให้เกิดกระแสต่อต้านขยายในวงกว้างเป็นข้อกังวลของสาธารณะต่อไป

2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการขับเคลื่อนข้อเสนอการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และการสร้างบรรยากาศการหารือที่สร้างสรรค์ในกระบวนการเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรีของไทย ผู้ศึกษาเห็นว่า ทักษะหรือคุณลักษณะที่จำเป็นของภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอฯ ได้แก่

2.3.1 การสื่อสาร โน้มน้าว

ทักษะการสื่อสาร โน้มน้าวมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนข้อเสนอของผู้ศึกษาในระดับต่าง ๆ ดังนี้

(1) *ภายในกรม* การสื่อสารโน้มน้าวผู้บริหารกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ได้แก่ อธิบดี ตลอดจนรองอธิบดี และบุคลากรในกรมฯ ให้เห็นความสำคัญและเห็นชอบกับข้อเสนอการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และการสร้างบรรยากาศการหารือที่สร้างสรรค์ในกระบวนการเจรจา FTA ของไทย และดำเนินการขับเคลื่อนให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม เนื่องจากข้อเสนอฯ จะทำให้แนวทางการดำเนินการของกรมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมฯ มีความชัดเจนมากขึ้น และ/หรืออยู่ในสภาพบังคับที่แต่ละส่วนงานจะต้องปฏิบัติตาม รวมทั้งจะทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนลักษณะและแนวทางของบุคลากรของกรมในการหารือกับภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งที่ผ่านมาแต่ละคนมีมุมมอง วิธี และแนวทางการหารือที่แตกต่างกัน

(2) *ภายนอกกรม* ในการสื่อสารโน้มน้าวหน่วยงานรัฐอื่นให้มีมุมมองต่อการเจรจาไปในทิศทางเดียวกัน โดยพิจารณาประโยชน์จากการเจรจาต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดการทำงานแบบบูรณาการของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ การสื่อสารโน้มน้าวภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความไว้วางใจและความเข้าใจระหว่างกัน จะมีส่วนสำคัญเพื่อให้เกิดบรรยากาศการหารือที่สร้างสรรค์ ซึ่งอาจนำไปสู่การมีมุมมองร่วมต่อการเจรจา และการกำหนดท่าทีการเจรจาร่วมกันที่เหมาะสมต่อไป

นอกจากนี้ ทักษะในการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับการเจรจา FTA ให้ประชาชน/สาธารณะก็มีความสำคัญเช่นกัน เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุผลและความจำเป็น รวมทั้งประโยชน์และผลกระทบจาก FTA ต่าง ๆ โดยรูปแบบและถ้อยคำที่ใช้ในการสื่อสารควรเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนทั่วไปได้

2.3.2 ทักษะการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและภายในที่มีผลต่อการเจรจา

ปัจจัยภายนอก ทั้งในภาพรวม เช่น ภูมิรัฐศาสตร์ ความสัมพันธ์และความขัดแย้งระหว่างประเทศต่าง ๆ และในรายประเด็น เช่น การให้ความสำคัญที่เพิ่มขึ้นของนานาประเทศต่อการค้าที่รับผิดชอบต่อสังคม โดยเฉพาะเรื่องการค้าคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและสิทธิแรงงาน และการพัฒนาพลังงานทางเลือกต่าง ๆ

อาจส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งทักษะการวิเคราะห์แนวโน้ม รวมทั้งการคาดการณ์ทิศทางในเรื่องดังกล่าว จะเป็นประโยชน์ต่อการประเมินปัจจัยเสี่ยง และผลกระทบทั้งเชิงบวกและลบต่อเศรษฐกิจการค้า และการลงทุนของไทย รวมถึงการวางยุทธศาสตร์การเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรีของไทย และการกำหนดท่าทีเจรจาในแต่ละประเด็นที่เหมาะสมต่อไป

ปัจจัยภายในที่สำคัญ คือ เป้าหมาย ประเด็นผลักดัน และข้อห่วงกังวลของแต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในฐานะหน่วยงานชั่งกลาง ในการเชื่อมโยงเรื่องการเจรจาการค้าเสรีทั้งหมดของไทย ความเข้าใจ และทักษะการวิเคราะห์ในเรื่องดังกล่าว โดยเฉพาะภายใต้สถานการณ์ที่แต่ละภาคส่วนมีเป้าหมายและความเห็นต่างกัน จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางดำเนินการของกรมที่เหมาะสมต่อไป เช่น การจัดทำท่าทีที่เป็นที่ยอมรับได้จากทุกภาคส่วน และการจัดทำมาตรการเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความตกลงการค้าเสรีนั้น ๆ เป็นต้น

2.3.3 การกำหนดกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมาย

เพื่อขับเคลื่อนข้อเสนอทั้งในเรื่องการส่งเสริมการมีส่วนร่วม การสร้างบรรยากาศการหารือที่สร้างสรรค์ และการสื่อสารประชาสัมพันธ์ จำเป็นต้องมีทักษะในการกำหนดกลยุทธ์การดำเนินการ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายของกรมได้ ทั้งนี้ ทักษะการวิเคราะห์ ความเข้าใจสถานะปัจจุบัน และความสามารถในการคาดการณ์ทิศทางของปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน (ตามข้อ 2.3.2) จะเป็นพื้นฐานสำคัญประกอบการกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมในแต่ละเรื่องต่อไป นอกจากนี้ ต้องสามารถสื่อสาร/สร้างความเข้าใจในกลยุทธ์และแผนงานในการขับเคลื่อนกลยุทธ์ดังกล่าวได้อย่างชัดเจน เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งหมดดำเนินการขับเคลื่อนเพื่อเป้าหมายเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ

3. แผนพัฒนาตนเอง

(ข้อมูลส่วนบุคคลไม่เผยแพร่)

บรรณานุกรม

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2567). วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2567 เข้าถึงจาก <https://www.dtn.go.th/th/content/page/index/id/1188>
- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2565). รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาผลกระทบจากการเข้าร่วมความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (CPTPP) สภาผู้แทนราษฎร สืบค้นเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2567 เข้าถึงจาก <https://www.dtn.go.th/th/content/category/detail/id/831/cid/1645/iid/7535>
- พัทธกมล ทัดติพงษ์ (2567). ถอดรหัสรัฐธรรมนูญ จาก 190 ถึง 178 เพื่อรองรับการเจรจาการค้าทั้งในระดับพหุภาคี ภูมิภาค และ FTA. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- “5 เทคนิคปรับใช้ Soft Power ในองค์กร” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก: <https://www.brightsidepeople.com/> สืบค้น 8 มีนาคม 2567
- “7 Soft Skills สำคัญที่คนรุ่นใหม่ควรมี” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก: <https://careers.scb.co.th/th/life-at-scb/detail/Career-Tips5/> สืบค้น 8 มีนาคม 2567
- เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว “Soft Power คืออะไรในมุมมองของเศรษฐศาสตร์” *กรุงเทพธุรกิจ ออนไลน์* 25 เมษายน 2565
- “ไขข้อสงสัย ‘Soft Skills’ คืออะไร? และทักษะไหน ที่เหมาะกับตัวคุณ” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก: <https://techsauce.co/connext/life-hacks/what-is-soft-skills-and-how-to-identify-your-soft-skills> สืบค้น 8 มีนาคม 2567
- “Soft Skills คืออะไรและทำไมถึงสำคัญ?” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก: <https://www.businessplus.co.th/> สืบค้น 8 มีนาคม 2567

ประวัติผู้เขียนเอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคล

ชื่อ - สกุล .นายจิรต์ อิศรางกูร ณ อยุธยา..

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี เศรษฐศาสตร์ การค้าระหว่างประเทศและการเงิน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2538
ปริญญาโท เศรษฐศาสตร์ การพัฒนาเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ University of Reading,
United Kingdom พ.ศ. 2540

ประสบการณ์การรับราชการ

2544 - 2549 นักวิชาการพาณิชย์ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์
2549 - 2554 เลขานุการเอก คณะผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การการค้าโลก ณ นครเจนีวา
2554 - 2557 นักวิชาการพาณิชย์ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (จร.) กระทรวงพาณิชย์
2557 - 2561 อัครราชทูตที่ปรึกษา (ฝ่ายการพาณิชย์) สำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ณ กรุงบรัสเซลส์
2562 - 2565 ผู้อำนวยการส่วนยุโรป 1 สำนักยุโรป จร.
2565 - 2566 นักวิชาการพาณิชย์เชี่ยวชาญ จร.

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

นักวิชาการพาณิชย์เชี่ยวชาญ ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการสำนักยุโรป กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
กระทรวงพาณิชย์